

2088

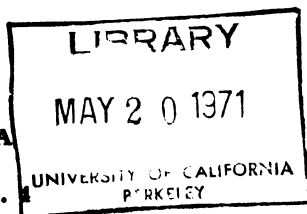
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

(naš jezik)

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА
Књига XVII, Св. 4

БЕОГРАД, 1969.

САДРЖАЈ

	Стр.
1) М. Стевановић, Језик у дневној штампи	173—195.
2) Мил. Павловић, Покушај стварања нових термина из астронаутике	196—197.
3) Б. Милановић, Род и број топонима <i>Неменикуће</i> . . .	198—206.
4) Др Егон Фекете, Оскврнавити, оскрнавити, оскрвнавити и слична лексичка образовања у нашем језику . . .	207—230.
5) Љубомир Поповић, Понављање речи ради стилског по- јачавања значења (Свршетак)	231—246.

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Одговорни уредник МИХАИЛО СТЕВАНОВИЋ
Секретар Уређивачког одбора др Живојин Станојчић

БЕОГРАД

1969.

Штампа: Издавачка установа „Научно дело“ — Београд, Вука Караџића 5.

ПОКУШАЈ СТВАРАЊА НОВИХ ТЕРМИНА ИЗ АСТРОНАУТИКЕ

У вези са великим достигнућима науке и технике у аеронаутици, а посебно поводом вести о спуштању првих астронаута на површину Месеца, јавило се јула месеца 1969. године интересовање за неке нове термине, условне и мотивисане.

При научним открићима су нови термини настајали обично нормалним асоцијацијама из динамике језичког осећања самих проналазача, научника, њихових сарадника, следбеника. Један од занимљивих случајева је упрошћавање описне конкретне ознаке „авион на млазни погон“, која је убрзо замењена синтагмом „млазни авион“, најзад изведеницом из предикатског дела синтагме — „млазњак“ (како је већ констатовано). Овога пута узбуђени дневни листови употребили су реч „алунирати“, према л. *Luna*. Употреба те кованице била је по аналогији према „атерирати“, спустити се, авионом слетети.

Међутим, та аналогија била је погрешна. Глагол „атерирати“ је направљен као одјек израза „искрцати се на копно, на сухо“, и кованица „атерирати“ није у односу према *Terra* (планета). Тако се показује као неоснована аналогија

$Terra : \text{атерирати} = Luna : \text{алунирати}.$
односно

$Terra : \text{атерирати} = Luna : \text{алунирати}.$

Глагол „атерирати“ почива управо на апелативу *терен* „копно“, „земљиште“, и одговарао би раније формираној кованици инф. „приземљити“, гл. им. „приземљење“.

Погрешна аналошка оријентација према *Terra* садржи у себи семантичку бесмислицу. Идући тим путем спецификавања, могли би се појавити такви облици условљени нази-

вима разних планета: *амарсирати* (Марс), *авенерирати* (Венера), *асатурнирати* (Сатурн), *ауранирати* (Уран), *ајунитерирати* (Јупитер), *анептунирати* (Нептун).

Како је за све случајеве те врсте стварни опозитум *Terra* у значењу „копно“, „чврсто тле“, то је и за спуштање на Месец, на било коју од планета — предодређен израз *атерирати*. За спецификовање су довољно јасни изрази *спустити се*, одн. *спуштање на површину Месеца*, и сл. или *слетети* одн. *слетање на површину Месеца* и сл.

У вези са спуштањем првог астронаута, Армстронга, на површину Месеца један дневни лист је читаоцима поставио питање како би требало назвати светлост рефлектовану са површине Земље. Поменут је термин *терина* одн. *терачина*, а затим *земљачина*, *земљарина* (а та реч већ има терминолошко значење „закуп за земљиште“ и сл.).

Реч *месечина* везана је за појам о Месецу и функцију осветљења, а у поезији добила је естетску вредност. Али месечина је могла добити и значење еманциповано од појма „Месец“, значење „видљивост“, „осветљеност“, као што видимо из народне песме „Месечина ал' месеца нема“. — Такав семантички сплет проткан је кроз религије источних народа, кроз митолошке мотиве класика и веровања старих народа па и Словена. Али сав тај семантички ток, иако не искључују аналогију основне семантичке вредности, не доказује неминовност и неопходност специфичног квалификовања назива за сунчеву светлост коју рефлектује површина Земље. Из перспективе Месец—Земља, у специфичним условима, није искључена нова реч за нови појам. Али, да ли ће такву појмовност морати да формулише српскохрватски језик? Међутим, за техничку ознаку таквога појма довољан је као тип израз француског језика „*claire de lune*“.

Мил. Павловић